

Zeitschrift: Il glogn : calender dil pievel : annalas per historia, litteratura e cultura romontscha
Band: 1 (1927)
Artikel: Kappa Lommes
Autor: Daub, Gieri H.
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-881126>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 02.02.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

⚡ Kappa Lommes ⚡

(Da Gieri H. Daub).

1.

Treis liungs e penetronts signals della maschina a vapur della fabrica „Imperator“ annunzian ual la fin dil menaschi dil di. Mumma Lommes aulza il parlet culs truffels cotgs e fimonts giu da fiug e metta la cazzetta sura fiug per far buglir il cafe. Lu metta ella a meisa. Sin la tscherada che cuviera la meisa rasa ella ina schubra tuaglia gaglia. Lu caveglia ella las scadiolas ed il canistret de paun sin meisa e mira tras la finiastra.

Il s umens ston vegnir mintga mument per la via grischa che semeina sco ina siarp suenter il cuors della Emscher. Cu lezs arri- van sto la tschavera esser pinada sin meisa — quei fuva ina veglia regla en famiglia, che la dunna smagriada e luvrada giu observava conscienzusamein.

Ual sesiara igl esch-casa e pign mument suenter sesarva igl esch-stiva. Ina mattatscha blonda de fina urdadira da circa dudisch onns vegn en. La mumma semeina dalla finiastra.

„Metta sin meisa la setga!“ di ella cuortamein. Barla Lommes pren ord siu canaster plirs scarnuzs ed ina scadiala cun in scar- schantiu exemplar de setga. — Gia audan ins grevs e sgaronts pass giu avon casa. „Spert las pantoflas!“ camonda la mumma. La mattatscha sgola giuadora per purtar las pantoflas de vali tgietschen al bab ed als frars.

’Gl empren vegn in gigantic um cun cavegls blonds en stiva, che ei el medem temps cuschina e stiva de magliar. Sia statura cun schuvialas ladas po strusch en dad esch, e cun il tgau sto el sestorscher, per buca dar en la sava. Furschond la barba spalada e gia mischedada cun fins fils d’argien, siara el igl esch. — „Buna sera, dunna!“

„Buna sera, Fritz! Finiu per oz?“ —

„Gie, oz ei stau in cauld di. Pinau tscheina?“ La dunna mo dat il tgau e stauscha vi encunter el ina greva sutga de lenn, silla

quala il gigant sesa giu schement. Gie, gie, sia lavur en il luvratori d’itschal fuva buc ina leva. Ses compogns schevan savens, „il fiug luenta la schunscha ord l’ossa!“

„Ei Kappa schon vegnius?“

„Na, el stat ditg naven.“

„Na, sia via ei tonaton la pli cuorta! Vegn puspei a far sururas senza paga. In agen tgau!“ marmugna il bab. E lu cloma el, ch’ei tuna sco da posaunas en stiva: „Fagei dabot Gerd e Gustav, la tschavera ei pronta!“

Il s fegls, strusch pli pigns ch’ il bab, vegnan plaunlur a zappitschont en stiva, omidus tuttina liungs e maghers, e sesan sin lur sutgas. „Kappa?“ damonda in, tunschend gia siu tschadun en il tiglier cun suppa de arveglija, che la mumma haveva scaldau per el sco vanzadira dil gentar.

„Aunc buca cheu!“ marmugna il bab.

„Naturalmein!“ fa igl auter fegl. „El fa adina invenziuns... In auter lavura en tocs sia ossa denter las zuolas. Mo il signur electrotechnicher ha pli bi!... Sch’el havess luvrau e fuss staunchels, vegness el schon ad uras!“

Era Barla e la mumma fuvan semessas davos meisa. La mumma sgara la pelletscha giu dils truffels pil bab, ferton ch’ils frars se- survevan sez cun lur mauns lads e malsen- schineivels, suenter ch’els havevan finiu de magliar lur suppa. Era il cuntegn della gronda scadiala de truffels ei gleiti staus svanius e la gronda setga en sal ed in tozzel rentgas ein svani sco de volver in maun.

„Ussa schei aunc vanzar enzatgei per Kappa!“ di la Barla, dustond alla fom de luf dils frars.

„Ti has raschun, cratsch!“ lauda il bab. El duess zuar esser pli punctuals, — aver murir della fom duei el tonaton buc...“ — Fagend de stgir envida la mumma la caz- zola.

Ei pudeva esser vargau ina'ura, ch'igl esch-casa ei puspei sesaviarts. Quella gada ha la mumma buca stuiu admonir la Barla, d'ir encunter agl arrivont cun scalfins caulds. Il bab ed ils fegls pli vegls havevan envi-dau lur pipas.

„Buna sera!“ — In falomber, fin giuven cun cavegls ners passa en stiva. „Sentardader!“ marmugna il Lommes vegl. „Nua eis staus?“ „Sun ius spert el marcau!“ rispunda il giuven. „Hai stuiu haver in cudisch — —“

„Semper quels tups cudischs!“ sevilan ils dus frars. „Mo laschei el cun bien!“ manegia la mumma, miseront cun egls carins siu „pign“. „Neve, Kappa, ti sas schon tgei ti studegias?“

„Secapescha mumma“, ri il giuven, „e sche vus clameis era mei Kappa, schegie ch' il pugn-plein, che saveva aunc buca pronunziar siu num Kaspar endretg, — jeu sun ussa vegls avunda, per saver, ch' ins stoppi saver enzatgei ozildi, per vegnir vinavon!“ — El pren plaz e metta in cudisch sin meisa. Treis mauns tonschan per el, — ed il bab Lommes survegn el en maun. „Sur dil luvrar ora metals sin via electro-chemica“, mudregia el cun gronda breigia il tetel. Lu arva el il cudisch e mira sils maletgs, serrai tscheu e leu el text....

Kappa Lommes laguota spert enagiu las buccadas de sia tscheina, che la Barla haveva aunc pudiu spindrar per el. Schegie che mumma e sora sgaravan giu las pelletschas dils truffels sin siu tiglier, ha el mintgaga finiu pli spert che ellas. Ils frars che han adina in cert respect ded el, schegie ch'els tentan adina el, stauschan vi la gassetta ad el.

„Engraziel!“ di Kappa, „jeu hai de far caussas aunc pli impurtontas che de leger gassetas.“ — Lu semeina el encunter il Lommes vegl e di: „Bab, teidla, dai il cudisch a mi!“

„Giuven!“ sbarbuta quel, „capeschas ti quei cheu?“ — „Speronza!“ „Di inaga, Kappa, tgei has atgnamein el senn?“ manegia il vegl e pesenta il cudisch en maun. „Nua vulas ora?“ —

„Bab, lai mei! Jeu sun aunc buca aschi lunsch. Mes plans ein aunc buca madirs!..“ „Aver sche jeu vi saver?“ — Sche rog' jeu tei, de buca vuler saver aunc!“

„Cheu, — cheu has il cudisch!“, fa il vegl caneras. „Sche ti has buca pli bia confidonza tier tiu bab!“ — —

„Bab, l'ura vegn gleiti, nua che jeu sai plidar cun tei. Speronza tedleis lu vus tuts sin mei. Ei vegn ad esser per nies bien.“ — Pli bia han ins buca rabitschau ord el quella sera.

2.

Ina sera sesa la famiglia Lommes puspei davos meisa. Cheu pren Kappa in maletg ord sac e di mettend quel sin meisa: „Vuleis tedlar inagada?“ „Aha!“ fa il vegl Lommes. „Eis vegnius sil schetg quella gada?“ „Na!“ rispunda il giuven, „aver quei che jeu digel quella gada va era tier a vus. Vuleis vus gidar mei quella gada, vegn jeu per in bien pass anavon, — gideis vus buc, sche spetgel jeu tochen che jeu sai far persuls!“ „Tgei vul cun quei liung plaid? Tgei dat ei?“ damonda Gustav Lommes. „Bab!“ di Kappa, „tgei vala vossa casa?“ — „La casa? — ha custau a mi treimelli francs... e fuss ussa quatermelli francs valeta.“ — „Bien, pagada eis ella! E lu haveis vus aunc spargnau ensemen daners...“ — Duomelli francs! Cun quei che jeu hai artau da mia tatta!“ — „Ed ils frars han era mintgin melli francs?“ — Sa tgi nua quel vul ora questa sera?“ marmugna Gerd Lommes. — „Lignau!“ di Gustav. „Aver ti ranver has aunc dapli!“ „Jeu hai quendisch tschien francs!“ continuescha Kappa. „Ussa sche vus empristeis a mi ils daners e vus, bab, surscheis a mi la bargia davos casa, e deis a mi il dretg, de baghiar vidlunder, ni era de cumprar la casa, sche jeu drovel, lu sai jeu luvrar sur memez...“

„Ussa stai, va quei schi anetg?“ „Tedlei inagada, Kappa vul daventar independents!“ fan ils frars beffas.

„Schei plidar el alla fin!“ admonescha la mumma.

„Tgei vul far culs daners?“ damonda il bab. Sin quella damonda rispunda Kappa: „Ad interim survegn il muliner els. Lez ha il dretg dell' aua. Per duamelli francs dat el a mi il dretg de baghiar ina turbina cheu spèr casa. Melli francs cuosta il cundrez, che ei absolut necessaris per mei. Il rest salvel jeu si sco capital, per far ir la fatschenta!“

cun mèsch sin via electro-chemica: ... Co, gliez ei miu misteri. Ils exemplars che jeu hai fabricau tochen uss ein denton secomprovai, — pli bein ch' ils megliers dil sistem vegl.“ „E has ti plidau cul muliner?“ „Gie el ei obligaus sin la porschida ch' jeu hai detg a vus, entochen en sis jamnas. Sin lu stoi jeu dir segir ad el!“ „Tgei pupi ei quei?“ „Bein schon il plan de tia fabrica?“ — „Ti

Quei che jeu digel quella gada va era tier a vus.

“Pulit, miu bien, ti truschas gie fetg bein entuorn en nos daners. Aver tgei dat ei lu ordlunder?“

„Ina fabrica d'armaturas!“ — In mument havess ins udiu ni stec ni baluc en stiva. Lu continuescha Kappa Lommes: „Jeu hai ina idea, ch' jeu hai empruau ora schon daditg. Tochen ussa han ins fabricau armaturas ord spir mèsch ni ord irom, e quella cuostan bia daners. Ussa eis ei reussiu a mi de surtrer armaturas d'itschal culadas

has lignau, bab. Deno sche la caussa va pulit, stuein nus far auters plans pli tard.“ — „E creias ti quei?“ — „Garantiu!“ — Il desegn ei ius entuorn tier mintgin, ferton che il Lommes vegl scurlava mintgaton il tgau. — „Mira, Kappa ti has ina biala piazza sco electro-monteur. Ti spargnas, sco ti dias tez; has ti gie schon sco giuvenot quendisch tschien francs. Cheu crei jeu, eis ei meglier de buca dar ord maun il pasler per pegliar ina columba. Nus havein spargnau ensemen aschamein nos daners, — co mass ei sche ti perdesses els? Tut respect de tiu bien

tgau, — mo ti sas era ir en èrr ...“ — Kappa Lommes ri in techet. Bien pia, lu vul ti buca, bab?“ „Na!“ — „E vus, sevolva el si per ses frars.“ — „Jeu pertratgel sco il bab,“ di Gustav, fertont che Gerd marmugna: „Mes daners sas ti haver, aver ei tonschan buc.“

„Bein Gerd, sche ti has fidonza, — sas lu daventar pli tard miu associau! Bab vul buca dar a mi silmeins la bargia?“

„Lezza sas ti haver!“ decida lez. „Igl ei

meglier sche ti bettas tes daners cheu ella aua, che zanuua sin sulom jester!“

3.

Sis jamnas suenter haveva Kappa Lommes segirau a sesez il dretg de baghiar ell' aua tschuffa della Emsch in cundrez de turbinas. Lu ha el entschiet a drizzar en la bargia davos la casa paterna per ses intents.

Igl εμπrem ha el rut ord la preit liunga grondas ruosnas e schau metter en finiastras tut a parti grondas. Vid la preit davos ha el fermau cun agen maun grondas measas de lavur, ch' el haveva sez fatg. Ina transmissiun che prendeva en igl entir spazi silla lunghezia, scheva sminar igl indrez de grondas maschinas de lavur. In pign baun de turnar haveva gia anflau siu liug. Ils tschalers sut quella „fabrica en miniature“ ein medemamein vegni engrondi e „fabricant Kappa“ sco Gustav fageva beffas, seteneva si entirs mezs dis en quels. El runava sez giuaden cement, caltschina e sablun e purtava neutier ziaghels. La sera suenter sia schurnada gidava siu frar Gerd el tier las pli maltschecas lavurs.

„Tgei fa el cheugiu?“ dumandava lu il Lommes vegl.

„Gronds fatgius baghegia el ed accumulatur!“ rispundeve Gerd e selegrava ch' ils auters fuvan spir marveglias, malgrad ch' els levan buca schar encorscher quei. — Havesses duiu gidar el!“ admoneva lu la mumma il Goliat cun cavegls blonds. Mo quel scurlava il tgau. „Miu temps vegn schon aunc. Sch'el ha enzatgei endretg el tgau, vegn el era aschia a riva. E sch'ei maunca de quei ad el“, il vegl fa ina significonta enzenna cun ils pezs della detta, „sun jeu aunc adina cheu.“ — Gustav Lommes ha udiu ils plaid dil bab, senza mirar si de sia gasetta, e ha detg nuot sisu. Mo il di suenter — ei fuva ina dumengia, — eis el ius vi en bargia, nua che Kappa e Gerd secussegliavan sur lur desegns e ha detg! „Kappa, jeu sun sepatertgaur, miu melli sas ti era haver.“ — „Engraziel, Gustav, quei ei endretg a mi. Lu sai jeu cumprar la turbina. E quei ch' jeu

level dir, — jeu hai gie plidau sur de quei cun Gerd, — ei fuss meglier per vus dus, de semetter en vid il baun de turnar. Lu vegnin nus a frida senza glied jastra . . .“

„Ed igl gudogn?“ — „Vegn partius, — mintgin tenor meret!“

Gustav dat il tgau e mira entuorn el local alvau da frestg, che pareva ded esser fetg habiteivels. „Co has pomai saviu far quei en aschi cuort temps?“ damonda el cun tun renconuschent. — „En schi cuort temps?“ replicca Kappa. Ei duess daditg tut esser en funcziun. Mo ti has raschun, persuls va ei fetg plaun, e sch' jeu fuss buca staus preparaus, fuss jeu aunc buca schi lunsch . . .“

„Na sch'ei dat ordlunder ina fatschenta de compagnia, lu sai jeu era gidar!“ di Gustav e va puspei per siu fatg. En stiva ha el detg nuot da ses plans, encuretge tut ruasseivlamein en sia scaffa e lu priu siu libret de spargn e ha mess quel senza dir plaid el maun de siu frar pli giuven. Mo la sera cu Gustav fuva persuls en stiva cul bab, eis ei vegniu sur sias levzas, sco en tun de luschezia: „El ha schon schau squitschar pupi de brevs cun agen tgau — vesa ora fetg nobel: Kaspar Lommes, fabrica d'armaturas — detg nobel! Mo dai adatg, bab, nies num vegn aunc ina gada renomaus . . .“ Quel sgrata puspei sia liunga barba grischa, e mira suto sin Gustav mo di buca plaid.

Curch' ils monteurs jasters han cavegliau en la turbina per commissiun dils liferants, han ins viu pauc il Kappa. Persuenter seseva el dis en e dis ora en sia pintga cella, ch'el haveva drizzau en ella „fabrica“ aunc tut ruasseivla. Leu luvrava el tut a mun sur in pult senza paus e ruaus. Ordadora udeva ins mo sguschem de pupials.

„Tgei fa el pomai?“ dumandavan Gerd e Gustav in l'auter. Igl εμπrem ha maniau, el fetschi prospects, per recumander ses artechels pigl avegnir, Gustav ha denton tuc la nota cun maniar; „El vegn bein a tschentari si gliestas de quei, che nus savein fabricar cheu. La gliesta de prezis ed ils prospects vegnan bein pli tard.“

La turbina funzionava stupent. Buca meins bein funzionava il cundrez dils accumulatur, — il local della fabrica tarlischava ussa las seras ella splendor della glisch electrica, — mo las maschinas de lavur munca- van aunc. „El ei puspei ellas stretgas culs daners!“ ha Gerd maniau. „El duei rugar il bab! — lez gida schon el!“ replica Gustav. — Kappa di buca plaid e quenta vinavon.

Cheu entscheiva il Lommes vegl sez a plidar ina sera: „Na, Kappa eis ellas stretgas? Has calculau falliu?“

Sco de sedestadar ord grevs partratgs mira Kappa sin el e quescha. Cheu remarca il bab en tun beffiont: „Gie, gie, jeu hai advertiu tei cun inagada ed igl ei mo bien, ch' jeu hai salvau mes daners en sac!“

„Manegias?“ damonda Kappa cun in remarcabel surir. „Jeu mettel paga, che ti fas amogna els en cuort!“

„Oho lu sas ti aunc spetgar empau!“ sevila il bab. El haveva spetgau segiramein, ch' il giuven mat roghi el — ed el havess segiramein buca detg na. Ussa sefageva el aver de grond, enstagl! — Ussa vuleva el schar dar combas empau avon che dar.

Gl' auter di ha Kappa tratg en siu vestgiu de fiastas ed ei sefitaus si ed ha detg a ses frars: „Jeu stoi ir sin viadi per in pér dis!“ A Gerd ha el aunc detg: „Dai adatg, che buc in vegni ella fabrica de quels che han de far leu nuot!“ — Curch'el ei turnaus anavos, fuva il migeivel surir, che embelleva schiglioc sia fatscha, svanius. El ei puspei seserraus entirs dis en siu contor, mintga di tarmetteva el naven brevs, ch' el purtava sez alla posta, — e finalmein eis el puspei ius sin viadis. Quella ga eis el turnaus pli spert che quei ch' el haveva planisau. Passond avon ils ses, han quels puspei legiu en ses eglis la veglia tarlischur, endisada de victorisar.

Paucs dis suenter ha el survegniu grondas truccas e ballas, ch' el ha aviert cun agid dils frars e svidau. La fabrica ei semplenida cun de tuttas sorts parts de maschinas, che Kappa ha comparegliau exactamein cun sias notizias. Lu ei il temps de montar quels vegnius, — ils frars luvravan tochen tard

dalla notg viaden, — e finalmein ei la fabrica stada endrizzada completamein.

„Damaun entschevein nus la sessiun!“ ha Gustav detg tut a riend, curch' el ei passaus gl' empren en stiva la sera. „Fuss era gleiti temps!“ beforogna igl Lommes vegl, „jeu cartevel schon, che jeu vesi buca quei per uonn. E tgei fabbrichescha el ussa? Ha el gia empustaziuns?“

„Empustaziuns? — Gl' empren ston ils artechels tuttina vegnir menai en!“ declara Gustav cun tun impurtont.

„Schia, schia! Pia en provisiun! Moschapia, lu gratuleschel jeu“ „Fa nuota basegns“ remarca Kappa, che ei ual vegnius en stiva e ha udiu ils davos plaid. „Sche ti vul gratular a mi eis ei lu aunc adina temps. Gl' empren ha ei num mussar, tgei nus savein prestar.“

Sin giavisch de lur frar havevan Gerd e Gustav fatg bia exercezis sin la traia e fuvan dus excellents luvrers en la nova fabrica. Kappa fageva ils desegns, Gustav deva la fuorma e culava, Gerd turnava e Kappa procurava lu l' ulteriura lavur els bogns electrochemicals. Lu suandavan las emprovas cun ils fabricats fini. — Emprovas fallidas — era da lezzas dev' ei — fuvan mintgaga la cachen per nova lavur e seriusa reflexiun. Cun tener la dira aschia, mava igl entir cundrez la finala sco unschiu, — mo las empustaziuns muncavan aunc.

4.

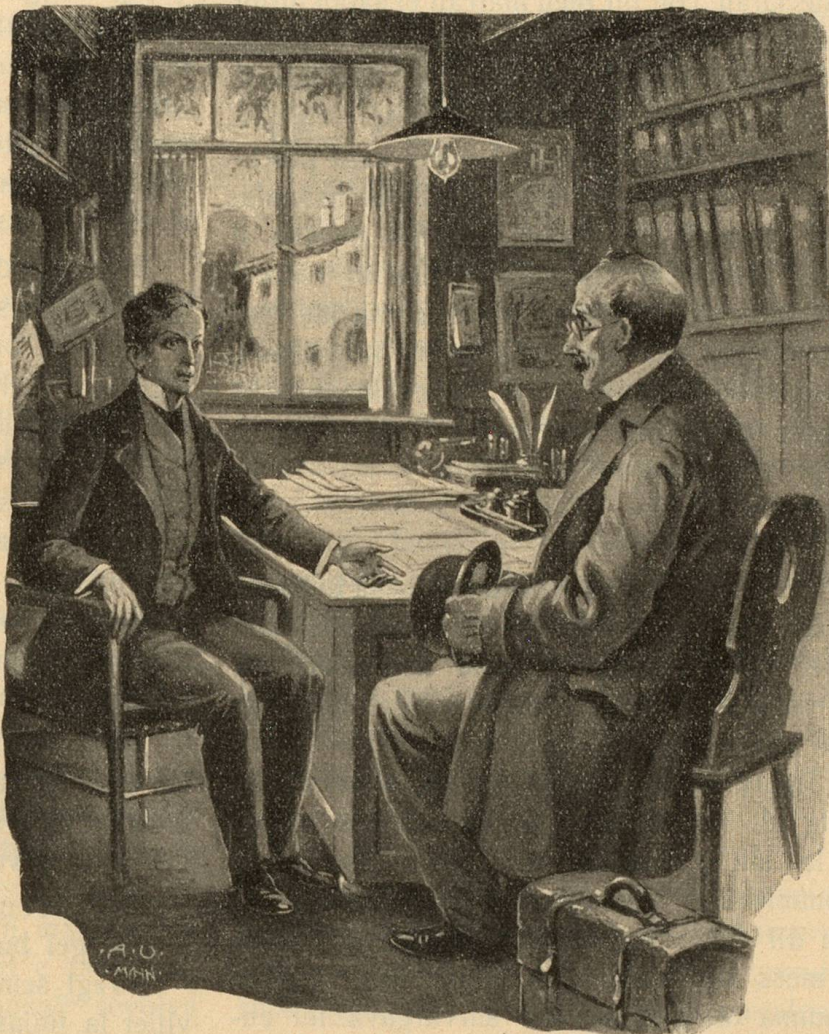
„Ti, Kappa, sch' ei va vinavon aschia, stoi jeu turnar en fabrica!“ beforogna ina damaun Gustav, mirond anavos da sia traia, cu Kappa vegn en dad esch. — „Ei fuss ussa ner temps che nus havessen meglier resultat!“ secundescha era Gerd. „Gia dapi treis jamnas essan nus sil funs. Era la cotgla ei finida, — ed il paun che nus magliein vegn ord il sac dil bab!“

Kappa seretegn. Siu frunt serubaglia, — denton mo per minutas. Lu di el: „Buca schei pender igl tgau — jeu vi procurar per lavur!“ — Puspei pren el siu vestgiu de fiastas, metta exemplars de mussar en sia tastga de viadi e va l'empremaga sco mar-

cadont sin viadi. Turnond anavos, ha el enzacontas commissiuns, ch' el ha surpriu gratuitamein sco „empustaziuns d' emprova. „Mo pazienza“ consolescha el, scurlond ils frars il tgau. „Nus vulein tener la dira e vegnin schon a setener sur l' aua vi.“ „A mi eis ei fetg endretg, sche nus pudein tener ora!“ manegia Gerd. — „La fin finala, pli che murir dalla fom savein nus buc!“ metta Gustav vitier, strenschend sia tschenta de curom pli ferm. „Sche nus havessen daners, stuess ins far reclama. . . .“ — „Reclama gida schuber nuot nus, ussa essan nus gidai mo tras referenzas!“ di Kappa cun tun fetg decidu.

Treis dis pli tard vegn il representant della fabrica de maschinas, che Kappa Lommes aveva saviu surplidar, de furnir ad el las maschinas encunter in credit pli liung, per pagar giu ellas plaun e plaun en ratas. Era quel scrola il tgau fetg pensiv, vesend ils dus liungs luvrers sper la traia senza occupaziun. Lu damonda el: „Nua ei signur Kasper Lommes?“ — „Nies frar — el ei vileu en siu contor!“ Igl jester mira entuorñ. Dad in contor fuva ei de veser gnanc in fastitg. Mo in pign compogn ner observa el, che sesa davos in spartiu sper il pult. Quel fuva denton vestgius cun in vestgiu blau de glin sco ils dus auters „signurs“. In lev schul seruschna tras ils dents dil presentant della firma de maschinas. Lu passa el vitier la spartida e sepresenta: „Schmitz, — representant della fabrica de maschinas a Mühlheim.“ Kasper Lommes semeina entuorn ed ord ses eglis intelligents camegia ina eglia da du-mandonta.

„Co va ei cun lur giuvna firma?“ damonda il representant. „O jeu engraziel?“ rispunda Kappa, senza schar imponer dalla ironia che tunava ord quella damonda. „Sco jeu hai declarau a lur chef, fabbricheschel jeu ina novitad en armaturas, che sto aunc vegnir fatga enconuscenta. Commissiuns d'emprova mauncan buc — ussa stoi jeu aunc spetgar giu, sco las emprovas dellas firmas crodan ora. . . .“

„Jeu spetgel mo aunc sin las commissiuns d'emprova de lur firma!“

„Fetg pulit!“ — Aver, astg' ins dumandar, tgei firmas. . . ?“

„Pertgei buc!“ di il tgau-ner. „la culeria Fönix, las interpresas d'itschal renanas, la societad della val Emsch. . . .“

La fatscha dil representant sesclarescha. El remarca: „Quei selai udir!“ Ei semuossa che Kappa seigi carschius per la situaziun. „Jeu spetgel mo aunc sin las commissiuns

d'emprouva de lur firma!“ vegn ei senza remischun ord sia bucca. „Jeu supponel, che els veglien restar en relaziuns de commerci cun mei, — ed en gliez cass fuss ei cusseg-leivel, sch'els dessen era a mi commissiuns.“

Signur Schmitz fa bucca de rir. Quel vegn gie fetg aggressiv.

Mo mussond il chef della giuvna firma Lommes ad el, tgei el hagi schon fabricau, cu quel ha referiu sur ils resultats de sias emprovas e declarau, con pli bien marcau el sappi furnir che sia concorrenza, ha el calau de rir. Nudond ina ordra d'emprouva de plirs tschiens francs, tarlischia la fatscha de Kappa da spir cuntentientscha. Per igl emprem eis ei ussa procurau, — la tema per igl avegnir ei svanida. Era els eglis de signur Schmitz haveva il „pign fabricant“ gudignau. Cun in respect che steva en negina proporziun cun las magras costas della cassa dil giuven impressari, serecamonda Schmitz. Per quei client ha el negin quitaun pli; quel sa tgei ch'el vul e vegn schon ad anflar sia via.

Las jamnas suandontas ha la firma Lommes e Cie. lavur da marvegl entochen tard della notg viaden. Kappa, l'olma dell'interpresa fa novs desegns, — Gustav e Gerd muossan lur savida silla traia ed ella culeria.

Signur Schmitz de Mühlheim haveva aunc fatg pli bia per els, cun far attents tscheu e leu sin la nova sort armaturas. Las novas commissiuns vegnevan era cun daners. La fin dil meus ha Kappa tschentau si il quen e mess sin meisa avon scadin dils frars ina summa dil gudogn che survargava lur entradas de pli baul.

Mo Gerd di: „Lai mo star, tier la mumma havein nus credit ed auter drovel jeu nuot!“ El sesenteva schon sco compagno della firma.

Era Gustav sa buca seretener e stauscha anavos ils daners culs plaids:

„Jeu era buca; igl emprem vegn la firma e per lu nus!“

Kappa tonscha il maun a domisdus e strocla quel engraziand. El ei buca disaus de far grondas patarlas. Mo quella enzenna de

confidanza per sia interpresa fa bein ad el. Ussa sa tgei che vul vegnir: sch'ils frars tegnan la dira cun el, sa el schon tener la fabrica sur l'aua vi.

5.

Cun il temps eis ei denton semussau, che ina propaganda sistematica seigi absolut necessaria, per mantener il traffic sin in fundament solid. Ina dumengia ha Kappa exprimiu quei pertratg davos meisa. Sch' il vegl Lommes haveva era salvau ses daners en sac entochen ussa, „per megliers temps“, sco el scheva cun gronda cuntentientscha interna, — haveva el tonaton grond interess per tut quei che parteneva tier la fabrica. Per quei pren el era part ussa dal raschieni.

„Propaganda sistematica“, repetta el, „co quei tuna puspei da nobel! Sch'el legess la gasetta, pudess jeu tertgar, ch'el hagi legiu en quella semeglionts plaids!“ Gerd dat ina risada. Lu di el: „Co manegias quei Kappa? Vul schar squitschar prospects?“

„Na, — nus stuein haver in viaggiatur!“ „Oho!“ seglia il Lommes vegl si. „Aschia, in viaggiatur! Bein in de quels che saltorgna neutier cun calzers mellens, monocle, cilinder e manti de gummi? He?“

„Buc aschia, bab!“ di Kappa plein respect.

„Aver in de quels umens sco ti eis in. Igl esser sefitaus e recamaus fa buca basegns. Aber in reclis sepassar si, in secuntener solid, ina madira vegliadetgna...“

„Tgei? Ti manegias tuttina buca, che —?“

„Pertgei buca, bab! Sche ti vulesses...?“

Il vegl semeina entuorn sin il calcogn, va vitier la finiastra e di si per sesez: „Va ei da quella ruosna ora?“

Mo Gustav e Gerd tschaffan si quei pertratg cun ver entusiasmus. „Ei fuss buca il mender!“ manegia ussa era duniad Lommes, che cuscheva schiglioc tier talas debattas. Ella haveva fatg daditg sias experiencias, ch' ils umens laian buca bugen dar denter en en lur fatschentas. Mo quei plan plascheva ad ella ed enconuschend la vart fleivla de siu um, continuescha ella: „Sch'il bab ha en siu vestgiu bi, eis ei in um de preschientscha. Nossa

vischina, la veglia Balugna Desiat, scheva adina: Lommes vesa ora sco in maior pensionau! Ed igl ei ver: vestimenta fa la schenta..“

„Sch'il bab vul buca far, sto in de vus far quei!“ di Kappa tut freidamein, sco sche quei secapess.

„Probablamein!“ semeina il Lommes vegl entuorn sco in cametg unschiu. „Quellas darvenas seccas cheu, quels Kyries liungs cheu vul ti metter en biala vestgadira e tarmetter ora pil mund entuorn? Na, na, lu vi jeu pli bugen far mez! — Quels cheu lai star pli bugen el luvratori!“

„Bravo, bab!“ replica Kappa. „Bien pia!“ cloma il vegl, „temer temel jeu schon buca tec de far quei. Aver, — lu stuess jeu dir giu mia piazza?“

„Gliez mattei!“

„E — lu stuess jeu era passar ella firma..?“

„Sco ti vul, bab!“

„Oho, quei tuna ualti indifferent. Ti has probabel gnanc basegns pli de mes daners..?“

„Ti eis tiu agen patrun, bab. Sche ti passas en la firma, sai jeu schon semover empau pli libramein...“

„Mirei inagada quei tgau gries!“ mar-mugna il vegl. „El sforza atras siu tgau. — Na, Kappa, quei plai a mi, che ti has fatg a mi quella proposiziun. Ussa vulein nus immediat rugalar giu tut. Sch'jeu duei representar la firma, stoi jeu era esser denter en. Per consequenza: jeu mettel mes daners ella fatschenta. E cun quei basta! Eviva la firma de compagnia bab e fegls Lommes!“ Cun quels plaid tonscha el il maun a siu feagl giuven e Kappa pren quel e zacuda el da gust. „— Tgei manegias, dunna?“ sevolva el lu si per quella. „Jeu crei, che nus haveien aunc ina butteglia tgietschen en tschaler.

Va Barla e neu cun quella, — quei evenement sto vegnir festivaus.“ — —

Quendischi dis pli tard haveva Lommes bandunau siu survetsch en fabrica ed in bi gliendischi de matg eis el semess sin siu empren viadi per la firma. Dapertut nua ch' il Goliat blond sepresentava, curdava el

si. El haveva bein buca la liunga schi lingiera sco ses collegas. Persuenter haveva el bunas enconuschientschas de sias caussas e quei ch'el scheva per gudignar las firmas per ils novs artechels, fuva bein ponderau. Ord sias recumandaziuns udeva ins igl um della practica e curch' el haveva finiu: „Sco referenza savein nus dar en quellas e quellas firmas, — che han era dau igl empren mo ina commisiun d'emproma,“ survegneva el il bia la risposta: „Gie, gie, armaturas bunas e bien marcau, — gliez savess ins schon duvra. Sche bien: ei vala tuttina la breigia de far ina emproma.

Bien, — signur? —“

„Lommes senior!“

„Schia, schia, — Els ein bein sez...“

„associau della firma!“ scheva sin quei bab Lommes buca senza in sentiment de dignitad. E cun cuntentientscha nundetga nudava el las empustaziuns e serecumandava. Siu struc-lar il maun ha cul temps buca survegniu il meglier renomé tier sia eleganta clientella. Quel regurdava aunc memia fetg vid il temps, che quei Goliat embratschava carinamein stangas-fier. Mo ils artechels della firma Lommes, ch' el representava cun tonta forza sedistinguevan entras lur buontad e solidez. E curch' il bab Lommes turnava l' autragada, sempleneva siu cudischi de notizias cun respectablas commissiuns.

6.

Ils vischins della Emscher, damaneivel della casa de Lommes, che havevan gl' empren scurlau il tgau, han fatg aunc pli grondas smarvegliadas, cu quei pign „tschappa-talpas“ de fabricant ha entschiet a baghiar. Igl empren ha el baghiau circa 3-4000 pass naven dell' Emscher ina nova e spaziusa habitaziun. Cu lezza ei stada finida, ei la casa veglia svanida, per far plaz ad in luvratori modern, cun grondas finiastras dallas varts e tetgs en fuorma de trianghels cun veiders. Aunc fuvan buca tschun onns spirai dall' entschatta ennu,- e gia han ins stuiu metter en turbinas novas, che luvravan di e notg. Fertion ch' ils frars Lommes havevan gl' em-

prem fabricau persuls lur artechels, stuevan ins ussa onn per onn metter en novas forzas de lavur. Enteifer la fatschenta ein plaun e plaun differents ressorts vegni fixai: Kappa fuva directur, chef dils bureaux e l'olma della fabrica, — Gerd dirigeva il luvratori, che fuva drizzaus en per producir ils tocs culai, che fuvan aunc de luvrar ora, ferton che Gustav surveglava ed administrava la partizun pils bogns electrici. Bab Lommes fuva sevivius en culs onns sco „minister digl'exteriur“, sco el sepresentava da buna luna, — e la firma fageva bunas experiencias cun quei. Il moviment de vendita e cumpra carscheva ad in crescher ed havend Kappa success de far enzacontas invenziuns novas e megliers cundrezs, ch'el ha schau patentar, ein novs ressorts vegni vitier, che devan aunc dapli veta alla fatschenta.

Ils buns vischins, dals quals Kappa ha cumprau discus in frust prau suenter l'auter per esser segirs egl'avegnir, han cul temps emblidau de far beffas cun il „fabricant pign“. Curch'els entupavan el sin via, tergevan els capiala tochen plaun e salidavan el spir respect, — e gliez vul schon dir enzatgei tier ils vischins ella val della Emscher, che ein schiglioc fetg reservai e precauts. Kappa Lommes imponeva ad els.

Mo ina persuna ella vischinonza senteva aunc buca quei sogn respect dad el: Lisabet Dückhof cun ses cavegls brins sco castagners, la figlia della beinstonta vieu ad'in official, che habitava gia dapi onns en ina vella ella vischinonza.

La Barla cun ses cavegls blonds e la Lisabet cun ses brins fuvan bunas amitgas. Omisduas havevan gudiu ensemen ina megliera educaziun e scola en il marcau da maneivel en in pensionat. Dapi che la famiglia Lommes fuva carschida viaden en las relaziuns dil „fabricant“, haveva la mumma Lommes insistiu, che la Barla emprendi „zatgei scoiauda“, ed aschia eis ei daventau. — Mo il franzos ed igl'engles, che fuva vegnius filtraus el malizius tgauet blond el pensionat, dueva buca vegnir emblidau aschi da levsenn, sco tier bein enqualas feglias de meglieras fami-

glias. Mintgaton vegneva Kappa tier la sora „studegiada“ cun schetgas brevs de fatschentas, che vegnevan dagl'exteriur, — e quei che fuva gl'emprem ina beinvegnida caschun per la Barla de sefar gronda cun sias enconuschentschas dil lungatg jester, ei plaun e plaun vegniu ina obligaziun de famiglia. Geniturs e fegls han luvrau ensemen cheu cun prudenta detschartadad, — e curche Barla Lommes ei turnada a casa cun 17 onns el possess digl'attestat de maturitad, ha Kappa menau ella riend en siu contor privat: „Mira inagada, Barla, cheu ei ussa era tiu post ella firma. E mira leu tgei che jeu hai cumprau extra per tòi!“ — Plein sontgas marveglias ha Barla lu priu ina cuviarta nera de lenziel naven d'in apparat cuvretgs giu, cavegliaus sin ina restnova meisa verda de scriver, culla marca „Diplomat“. — „Ina maschina de scriver“ fa ella, empau secugliada. Mo las marveglias han gleiti priu il surmaun, ed ella ei sefatga enconuschenta en in hui cun la claviatura... Kling, kling, kling — Barla Lommes — „mira inaga, Kaspar, miu num sai jeu schon scriver.“

„Stupent! — Ussa emprova inagada de scriver: Kaspar Lommes e Cie., fabrica ded armaturas“. Ti eis ussa mia secretaria privata — supplicheschel, la firma secloma: Kaspar Lommes e Cie.“

Bein ha la Barla aunc tarlahau empau ed encuretge de demonstrar tier ils geniturs encunter la proposiziun dil frar. Dapertut han ins denton tratg la schuviala e dau de entellir, ch'ella seigi ussa veglia avunda, per era sorprendere obligaziuns. — Curche Lisabet Dückhoff ha visitau in di sia amitga, fuva Barla gia sesurdada a sia sort cun tutta dignitad. Cun luschezia ha ella declarau ded esser daventada associada della firma e „correspondenta pigl'exteriur“. Cun gronda satisfacziun ha ella mussau sia lingieradad sin la nova maschina de scriver.....

„Sas, Barla, — quei less jeu era far!“ declara Lisabet plein entusiasmus, „damonda tuttina inagada tiu frar, — forse sa el era duvrar mei....!“

„Pertgei buc?“ damonda cheu ina vusch sonora. Igl esch dil contor sesarva dal tut e Kappa passa en tier ellas.

„De lavur havein nus suren e suro, dunschala Dückhoff, — sch'Ella vul, vi jeu ranschar era per Ella in schi bi post.“ Quei ei vegniu neuadora en in tun schi freid de fatschentas, che Lisabet ei curdada ord tut ils siat tschiels. Na, — e lu semetta quei uors ded in carstgaun davos siu agen pult e lavura, sco sche el havess emblidau sia preschientscha dal tut. Cheu encunter fuvan ils giuvens signurs, che ella haveva empiru d'enconuscher sil bal e sil plaz de tennis, stai bia pli curteseivels. Pah, quel secrei forsa de saver imponer ad ella cheutras! Lu ha el buca gartegiau la dretga. Lisabet Dückhoff, la feglia d'ina cussegliera de finanzas, selai buc imponer, il pli pauc d'in tal „pign tschappa-talpas“! En sia mala-veglia sbarbutta ella quei plaid, ch'ils vischins duvravan da Kappa Lommes, miéz dad ault e morda sias levzas.

„Uss, uss, Lisabet, — ti eis vegnida tut en ina schi silenziosa!“ manegia Barla, che haveva ual finiu de scriver ina brev de fatschentas e tunscheva quella a siu frar per schar suttascriver. — „Dunschala Dückhoff pertratga probabel suenter, sche ella vegli acceptar mia proposiziun!“ betta Kappa denteren.

„Na, quei ei stau mo in spass da mei!“ rispunda Lisabet vilada e fagend il tgau. „Gliez muncass uss aunc che jeu sesess en in schi terladiu contor.... E lu stoi jeu ir ussa. Jeu vi aunc visitar ina amitga. Adia, Barla!“ Adia, — sin seveser!“

„Adia, signur Lommes!“

„Bien di, mia dunschala. Detti Ella gleiti puspei a nus l'honor de sia viseta!“ rispunda Kappa. Haveva quei buca tunau sco fina ironia? — — — — —

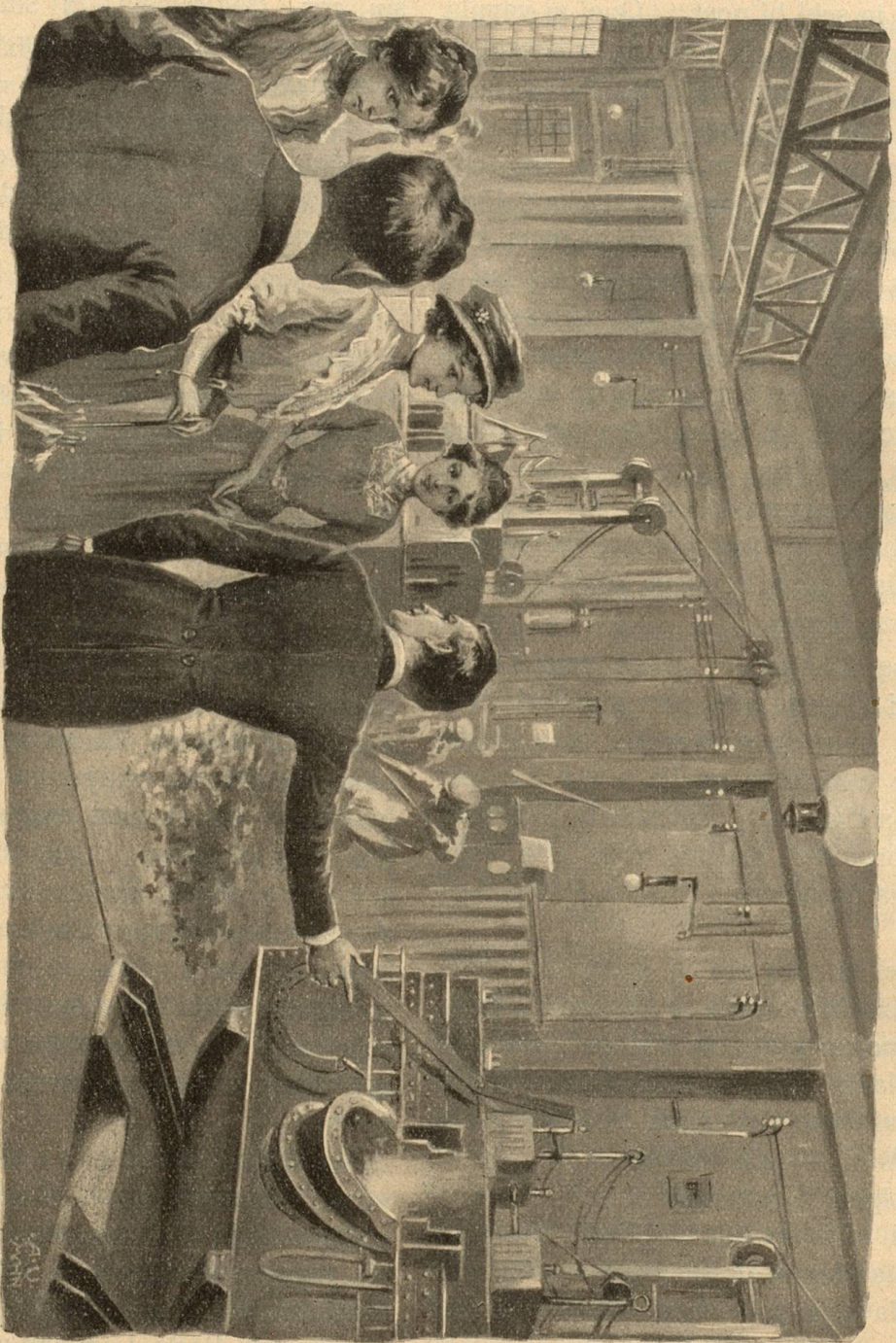
In miez onn pli tard seseva Lisabet Dückhoff tuttina sin ina sutga de contor sper sia amitga Barla el contor de Kappa Lommes. La mumma haveva detg ad ella, che ella stoppi uss emprender ina clamada, era sche quei fussi mo per saver star pli tard sin agens peis. La loscha brinetta haveva ditg studegiu suenter

de tuttas sorts clamadas. La finala haveva il pertratg de saver star mintga di sper ina cara amitga decidiu. Encunter siu niev „chef“ sereghegliava in affonil sentiment de stinadad, denton traso en in encarden zuppau de siu cor. Segiramein, el stueva gie schon cumandar ad ella e prescriber las lavurs. Aver haver respect dad el, — buca miula! E seschar imponer dad el, gliez vuleva ella per negin prezi. Pli freids ed officials che el passava si, e pli reservada ch'ella fuva. Seschar imponer, — na, gliez dat ei buc! — —

7.

Denter il representant della fabrica de maschinas renana, signur Schmitz e Kappa Lommes, ha il temps scaffiu ina amicezia de fier. Igl emprem ha viu en pli e pli bein, che el seigi buca secuglienaus e che la giuvna firma, che fuva denton daventada ina dellas pli respectadas en l'industria vestfal-renana, porti en sesezza il schiarm ded ina stupenta flur pigl avegnir. El ha envidau en Kappa, de far ad el inaga ina viseta amicabla, ed il giuven fabricant, che spetgava vess sin caschun de ruassar empau, ha retschiert quella invitaziun de setener entgins dis sper il Rein cun plascher. Quei ha era plaschiu al Lommes vegl. Pieder Schmitz fuva in um che haveva aur sco crappa e mo ina suletta feglia, che fuva ultra de quei era biala e spirtusa e bein instruida. Tgi sa tgei che selai urdir cheu pigl avegnir. Na, quei Kappa, tgi havess era patertgau vid enzatgei seme- gliant? —

Mo il chef della firma ei turnaus ed ha schau encorscher nuot. In di ei era Schmitz vegnius sin viseta cun sia feglia. Omisus ein vegni retscharts en la vella Lommes fetg cordialmein. Nesa Schmitz ha visitau la fabrica cun Barla Lommes ed ei sefatga enconuschenta cun Lisabet. Quella ha denton apparentamein buca saviu bia grau, de far quella enconuschientscha. — Ses egls gronds e stgirs han persecitau las duas visetas e sche Kappa Lommes fageva compliments alla legra giuvna renana, setschurravan sias levzas pli e pli stinau. Pli rubiesti che antruras

In di era Schmitz vegnius sin viseta cun sia feglia.

eis ella senuspida de far ina promenada a Werden sper la Ruhr. „Jeu hai aunc de procurar enzacontas fatschentas!“ ha ella dau de crer. Ils egls dil pign fabricant han dau ina camegiada maliziusa. Detg ha el denton nuot. E Lisabet ei lu era stada a casa. Fuss ella aver ida cun ils auters ed havess observau, co Gustav Lommes compignava la beinstonta artavla sin mintga pass e co Kaspar restava approfindaus en raschienis sur sia fatschenta cun igl vegl Schmitz, lu fuss siu cor probabel daventaus in per tscheners pli levs.

Alla invitaziun tier il gentar de comiau, che la famiglia ha purschiu als hosps, ha ella buca saviu untgir ora. — „Quei vesess ora sco sche Ella fuss ina forza de lavur pagada sco tschiens outras! manegia Kappa Lommes. „Jeu less denton untgir ora a quella supposiziun pussevla tier signur Schmitz, dunschala Lisabet!“

„Bien“ di ella schetgamein, „jeu vegnel.“

Davos meisa sepren ella ensemen de semussar da sia megliera vart. Pli de buna veglia che ella vegneva e pli fetg che siu giuven chef selegrava, e las eglidas discusas ch'el freva vi ad ella davos il pei de dessert, saveva ella declarar mo sco veneraziun e respect. Quellas eglidas plein fiug ein suandadas ad ella entochen en ses siemis. Mo entupond ella l'otra damaun el en siu contor, nua ch'el deva sco adina ses camonds en tun freid e correct, — ein sias illusiuins svanidas sco pischada el sulegl ed ella ei vegnida freida e reservada. Na, — ella leva buca tradir quei che repassava en siu pèz, ed imponer dueva el buc ad ella, per negin prezi!

8.

Primavera ed atun, cura che l'Emscher menava auas grondas e mava sur las rivas, deva ei mintg'onni in retegn ellas lavurs della firma.

„Quei gida nuot“, manegia in di Kappa Lommes, „nus stuein prender en agid il

vapur. Igl entir menaschi sto vegnir reformaus. Mo per gliez ston ins haver daners, — bia daners!“

„Daners anflas ti giu en via!“ manegia il Lommes vegl, che turnava ual d'in viadi ualti ventireivel. „Il Schmitz vegl ha dau a mi il medem cussegl, — quei cun las maschinas a vapur, manegel jeu. El lai salidar tei fetg e stagn, era la dunschala Nesa!“

„Nus buc?“ damonda Barla, ferton che Gustav Lommes sestorscha sur sia gasetta, per zuppentar siu spontan secotschnir. „Era vus, naturalmein!“ ri bab Lommes cumadeivel. „Mo a Kappa va il salid dil vegl Schmitz en emprema lingia tier. Leu anflas ti daners, Kappa. — Schmitz empresta bugen a ti, sche ti damondas el!“

„Jeu pos buc emprestar dad el!“ rispunda il chef della firma.

„Pertgei pia buc?“ damonda cheu Gustav. „Ei fuss bein gleiti necessari de baghiar. Pertgei duess ins buc — — — ?“

„Sche va ti pia!“ di Kappa e mira detg significont sil frar. Quel ei puspei secotschnius tochen sut ils cavegls. Mo el ei sedumignaus ed ha detg: „Pertgei buc?“ — „Nus vulein aunc plidar sur de quei“, metta Kappa vitier. Lu sefa el enconuschents cun ils prezis dils metals crius, indicai en sia gasetta, e manegia suenter ina pausa: „La coniuntura ei buna! Sche nus vulein far enzatgei, sto quei daventar ton pli spert!“

L'otra damaun fuva Lisabet persula el contor, cura che Kappa Lommes ei entaus. „Gia ella lavur?“ damonda el amicablamein. „Engraziel!“ rispunda ella untgend ora. El semetta davos siu pult e mira atras la porta. Tut en ina vesa el ordadora Gustav che ei prontos de semetter sin viadi. Kappa va giuedo e ha in pli liung raschieni cun siu frar. Turnond puspei el contor ei sia fatscha sesclarida, e sia eglida tradescha ch'el fussi prontos de far in spass. „Sa Ella il pli niev?“, damonda el, seretenend culs mauns en sac avon Lisabet Dückhoff. — „Na“, rispunda quella freidamein. „Sche lu sa Ella udir: ei dat gleiti nozzas en quella casa!“

Ella sestorschà profund sur il stenogram, e scadeina tut da vilau la detta sin las tastas d'itschal . . .

„Moscha pia, lu ha Ella bein negin interess?“ damonda el.

Cheu sgola ina egliada de luschezia ord ses égls vi tier el ed ella di en tun rubiesti: „Signur Lommes, nozzas ein caussas de famiglia, — e da lezzas han Els schiglioc buca la moda de plidar cheu en quei local sanctificaus da cefras e quens bein ponderai!“

Schia, quella frida seseva. — Mo Kappa Lommes haveva oz ina damaun ed ina luna de buca dumignar. „Ella ha raschun, dunschala Lisabet!“ di el. „Mo ins sa era far inagada ni l'otra ina excepziun. Sa Ella quescher?“

„Pli bein che outra gliעד!“

„Au, quei vala bein da mei?“

„Signur Lommes, jeu anflel che Els drovien ina fuorma de sediscuorer. .!“ Tgei fuva quei pomai? Haveva la secretaria privata insuma ina raschun de sevilas aschia?

„Nanu, Ella ei gie nervusa, dunschala Lisabet. Tgei maunca ei ad Ella?“ „Signur Lommes, jeu — crei, che jeu hagi encuretge mal, cu jeu hai anflau cheu ina piazza. Jeu ditgel giu en quendis dis!“

Cun ina frida ei la colur svanida ord la fatscha dil giuven fabricant. Da tut quei, ch'el havess saviu semiar, havess el spetgau il pli pauc quei proceder. Mo el ha spert puspei giu sia preschientscha de spert, fa ina respectusa reverenzia e di: „Sco Ella giavischa, dunschala Dückhoff!“ Lu va el tier siu pult ed enquera de luvrar. Curios, ei vul buc ir! E perquei fa el il pli perdert ch'el sa far, — el va giuedora ed entscheiva ina controlla en tut ils locals de sia fabrica, senza dir ni plaid ni miez.

— — — — —
Denton fuva Barla Lommes seglida el contor sco in stemprau, e detg enzatgei ellas ureglias a Lisabet. „Ti, — pertratga inagada, nies Gustav ei ius a Mühlheim, per s'empermetter cun Nesa Schmitz.“

„Gustav?“ di l'otra tut irritada.

„Gie, cheu has ti raschun de smarvigliar. Nus essan tuts sco dai giu da tschiel. Nus

patertgavan, che Kappa vegni a dumandar il maun de Nescha. Aver, — ti, — tgei has?“ Barla haveva raschun de dumandar aschia. Pertgei la loscha dama avon la meisa de scriver haveva tut en ina cuvretg la fatscha cun omisdus mauns e bargeva ch'in crap fuss vegnius loms. „Lisabet, cara Lisabet, tgei has?“ La Barla ha buca ditg consolau. Lu ei la sentupada de quella damaun vegnida raquintada. En in quart ura ha Barla giu enderschiu tut. „Aver“, damonda Barla, „sche quei ha irritau tei aschia, lu has ti forse schizun . . .?“ La giuvna associada della firma ei buca vegnida a riva de finir sia damonda. Lisabet Dückhoff ei seglida sin peis, ha embratschau sia amitga, e stuppau a quella la bucca cun in betsch. „Ina caussa stos ti engirar a mi“, di ella, vesend che Barla fageva negina tschera ded ir. „Ti astgas mai e sut neginas circostanzias tradir ad el, quei che ti sas!“ Cheu aulza Barla Lommes solemnamein il maun dretg ad ault tier igl engirament de pensionat. Lu schlueta ella riend vi en la casa privata.

Ditg ha Barla buca stoviu salvar siu misteri per ella. Kappa Lommes fuva zuar meglier versaus ded ir entuorn cun ses cudschs e plans, che cun damas giuvnas. Denton quei scheva ad el siu saun entelletg, ch'il curios secuntener de sia concluvrera stoppi haver ina atgna raschun. E duront ch'el mava, senza dir plaid, per la fabrica entuorn, ha el patertgau suenter siu raschieni de questa damaun, per forza anflar leu il dretg cantun. Anflond leu tut en ina la dretga soluziun, ha siu cor battiu pli ferm. Gie, igl ei negin dubi, plaun mo segir ei la carezia sedestadada el cor de quei tgau-mogn brin, sco tier el. Lisabet Dückhoff fuva gie ina feglia della tiara, ina feglia della Emscher, sco el fuva in feagl de quei encarden spel Rein. E gliez ei sco lenn-ruver de quels uauls. Ei peglia buca spert fiug, mo cura ch'ei ha inagada pegliau fiug, brischa ei tutta resistenza . . .

Suenter miezdi passa el bein bufatg en siu contor, nua ch'il tun d'argien della fetg fatschentada maschina de scriver salida el.

„Dunschala Lisabet!“ di el e sia vusch para a sia ureglia sco il profund e cauld tun d'in zenn. „Oz endamaun sun jeu staus maltschecs — vul Ella aunc adina dir giu?“

„Jeu sai buc“, di ella schenada, ed ei ha tunau sco sch'ella vulesse rugar per perdun. Cheu entscheiva el puspei: „Dunschala Lisabet, jeu havess bugen, sch'Ella stess pus-

„Sas ti tener car mei, Lisabet, aschia, sco jeu tegnel car tei?“ Ella di nuot, mo mira tut schenada ina secunda si tier el. Mo el sa avunda, — trai ella tier sesez, e betscha sias levzas tremblontas, senza ch'ella sedosti.

Pli tard, bia pli tard, cu Lisabet raquintava a sia amitga da quei spusalezi zuppau el contor, metteva ella riend vitier: „Vuler ni buca vuler, — jeu hai stuiu haver bugen el. El haveva imponiu a mi memia fetg!“

9.

Igl ei semussau, che mumma Dückhoff fuva buca fetg supprida, cu Kappa Lommes ha dumandau ella per il maun de sia feglia.

„Jeu hai spetgau sin quei“ manegia ella. La dumengia sisu han ins celebrau in spusalezi tut tgeuamein, pertgei publicamein dueva quei buca daventar avon che Gustav retuorni. Vegnend il Lommes vegl cun sia entira famiglia tier quella fiastetta, ha ella raquintau a quel da bass, che ella hagi spargnau ensemen ina biala summa per sia feglia. Cura ch'ella ha numnau quella summa, ei il vegl „representant della firma“ era vegnius da buna veglia. Quei fuva gie grondius! E tuttina fuva quella dama adina stada aschi modesta. Cheu savevan ins aunc empernder enzatgei!

„Era ils praus che confineschan cun ils beins della fabrica, vegn Kaspar a saver duvra inagada,“

metta ella vitier. „Lezs sa el gleiti survegnir, mo ils daners salvel jeu aunc. Quei hai jeu empermess a miu defunct mariu, — lez haveva il vegl principi: ins duei buca trer ora il resti, avon che ir a letg!“

Dus dis pli tard ei era Gustav turnaus anavos cun fatscha tarlichonta. „Ti“, di la Barla, „quei ei aver buca endretg, silmeins telegrafar havesses ti stuiu!“

„Soretta“, di el riend, „per gliez havein nus finfatg buca giu temps. Sche ti saves-

E buca mo per cuort temps...

pei vinavon! E buca mo per cuort temps, — na, per adina, — tier la firma Kaspar Lommes e Cie! — Ei fuss il giavisch de miu cor, sch'Ella passas dal tut en la firma sco associada, — sco mia cara dunnetta? Vul Ella quei?“

Puspei sbassa Lisabet il tgau ed ina grossa larma croda ord ses eglis stgirs. Mo quella gada ha el capiu pli bein, tgei che muenti siu cor. El passa pli datier, aulza ad ault siu tgau e damonda bufatg:

ses, con spert las uras ein vargadas vi!“ — Udend che Kappa seigi s'empermess, di el riend: „Na, lu ei la giuvna firma puspei inagada stupent ord las miserias. Ti has terren, — jeu vegnel cun daners! — Affons, ussa baghiein nus legramein vinavon!“

Igl atun ch'ins havess giu raschun de celebrar l'existenza de diesch onns della firma, fuvan las maschinas novas cun lur niev cundrez sut tetg. Ils umens havevan dubliau lur forzas. Il Lommes haveva denton termess entiras gliestas plein empustaziuns novas. Ins ha stoviu engaschar dus tozzels luvrers novs per puder dumignar la lavur. Ei fuva sco sche la benedicziun vules vegnir per eschs e finiastras en. Schi savens sco la lavur lubeva prendeva Gustav Lommes comiau per enzaconts dis, per ir a Mühlheim tier sia giuvna spusa, che fuva sil pli ault occupada cun las preparaziuns tier las nozzas, era sco la Lisabet. Cheu di in bi di il vegl „minister digl exteriur“, papa Lommes: „Sas ti, ti eis ussa tuttina lavagaus per la lavur ruasseivla e practica, — eis gie schon ussa il ver aug de viadi! Cheu vegn ei ad esser il meglier che jeu detti a ti miu uffezi. Jeu sentel tuttina en ils carrs de viafier mia ossa veglia pli fetg che quei che jeu sehonel!“

Gustav mira riend sil pign chef della firma, la veglia dil qual deva aunc adina en tut la decisium, perquei ch'ins haveva d'engraziar il prosperar della firma oravontut a sia energia ed intelligenza.

„Jeu hai nuot encunter“, di el riend da buna veglia, „il bab ha raschun, — el ha meritau compleinamein siu ruaus, e sa aunc adina sefar nizeivels a casa. E quei che pertegn tia posta, hai jeu gia priu en egl in capavel ingenieur giuven, che jeu enconuschel da pli baul, — aschia selai tut arranschar stupent. Dal reminent enconuschas era ti el, Barla, — igl ei Fritz Becker, tiu instructor el saltar!“

Barla Lommes ha detg nuot. Mo la remarcabla colur-puorpra, che ha surtratg sia fatscha tier quels plaid, ha tradiu pli che

avunda, ch'il frar haveva buca tentau senza raschun.

Il vegl Schmitz, che fuva gia dapi onns vieu, ha era buca pudiu seretener pli en siu marcau spel Rhein. „Ei tila mei en la tiara sontga della industria, sper la Emscher“, ha el scret in di. „Cu las nozzas ein vargadas dun jeu si mia fatschenta e secaseschel en vossa vischinonza. Gl'ei forsa bien, sch'jeu sai sustener vus mintgatun cun miu cussegl el liug sez. . . .“

„Quei ei il pli perdert ch'el sa far“, ha cheu il Lommes vegl dau raschun ad el. Era ils fegls fuvan da cor cuntents.

In bi di de matg ein las nozzas dublas vegnidadas enzinadas en, — la fabrica che haveva ussa luvrau diesch onns senza paus e ruaus, steva eri per quei di de legherment e honor, e las preits dellas aultas remisadas de lavur, che fuvan carschidas cul temps, fuvan schizun ornadas cun opulentas girdandas e bandieras sgulatschontas. Era la casa Lommes ei vegnida representada vengonzamein sin quei di. Il vegl Schmitz che sequintava gia entiramein tier la firma, parteva las honors cun „bab“ e „mumma“ Lommes. „Ussa vegnas ti vitier, Barla“, ri Kappa si per quella, curch'els sesan davos meisa. La pintga dama blonda mira da buna veglia sil frar, cu quel tonscha il maun a Fritz Becker, che lez strocla cordialmein. Mo Gerd vul saver nuot dil maridar. „Plaunsiu vegn mintgin tier il siu!“ di el. Per igl emprem vi jeu aunc luvrar da gust, che la firma survegni il dretg elan!“ — „Ti has raschun, Gerd!“ lauda il bab, „tgau e mauns saudan ensem. Buca mintgin sa studiar ora plans sco nies Kappa, — mo per menar atras quels drova ei era habels e fermes mauns! Tgi sa sch'ei fuss curdau ora aschia, sche ti havesses buca duvrau tia bratscha aschia.“

Biars onns ein vargai dapi quels onns affonils della firma Kappa Lommes e Cie. En la vall della Emscher ei dapi lu la surfatscha della tiara semidada. Entirs munds

d'activitad industrialala ein carschi si leu, nua che Kappa Lommes, suandond siu tgau prudent, ha baghegiau igl emprem siu pign cundrez, che ei ussa ina firma bein enconuschenta sigl entir mund. Igl vegl Goliat blond che ha aunc ditg saviu selegrar cun luschezia de ses treis fegls, sco era il vegl Schmitz, ein gia daditg sut tiara, ed ussa ei Kappa Lommes sez vegnius in vegliuord. Mo l'energia de

pli baul ha el buca piars, — en siu tgau calirau semovan aunc oz pertratgs fritgeivels, sils quals ses beadis teidlan cun respect. Pertgei de sefar valer tier ils carstgauns, de imponer ad els, ha el adina capiu, ed a sia energia ha el giu ded engraziar la ventira de sias interpresas, il triumf de siu cor ed igl avegnir tarlischont de sia casa.
Fin.

Il mat si cuolm.

(Prof. A. Giger)

Sco ch'il bi matg ei arrivaus
Po'l mat buc star el vitg,
Ei trai el bein cun tschien ligioms
A cuolm, egl ault, sil spitg.

Leusi viv' el en libertad
Sco 'l legher, spert utschi;
Cuor' el anen, segl' el ano,
Negin scomond' agli.

Siu égl uss sgola sil vadretg,
Sur furclas, cuolms e vals,
Uss tscharn' el verds uauls e lags,
Lontans vitgs e castials.

Gl'ual scarsola sper el giu,
Cantina senza cal;
Dals fops e crests in' aria vegn
Pli clara ch' il cristal.

E va l'aurora suls glatschers,
Tgei pumpa, tgei splendor!
Cheu porta bein il mund alpin
L'unfrend' a siu Signur.

Compara quella hucla d' aur
Sur el, el vast arviul,
Salida tut il giuven di:
Furmicla, flur, aviul.

Sil di ses' el amiez las flurs'
El pastg schi lom e verd;
La muntanera cul sunem
Dat in bizar concert.

La ser' envid il Segner si
Las glischs el blau azur,
Cheu prend el sia tiba e
Serenda o sigl ur.

Ses cars sto el aunc salidar
Leugiu spel giuven Rein,
E dir ad els cun legher cor:
Si cuolm va ei schi bein.

Aschia varga di per di,
Deletg ei sper deletg;
O mat si cuolm, ti eis pilver
In ventireivel retg.